

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

KOMPYUTER ILMLARI VA MUHANDISLIK TEXNOLOGIYALARI
mavzusidagi Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
2026-yil 25-26-sentabr

(1-qism)

JIZZAX-2026

Kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari. Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to'plami – Jizzax: O'zMU Jizzax filiali, 2026-yil 25-26-sentabr. 507-bet.

Xalqaro miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globalashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur'atlar bilan rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e'tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarni qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma'ruza tezislari to'plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo'nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o'qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarining ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas'ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay'ati a'zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A., p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD) dots., Norbekova B.Sh. p.f.f.d.(PhD) dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O'ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo'rayev M.M.

Mazkur to'plamga kiritilgan ma'ruza tezislarining mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlarning to'g'riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

JIZZAX VILOYATINING IJTIMOIIY-IQTISODIY SALOHIYATI ASOSIDA TURIZM KLASTERINI SHAKLLANTIRISH IMKONIYATLARI

Soy Marina Petrovna

*O‘zbekiston Milliy universitetining Jizzax filiali “Iqtisodiyot va turizm”
kafedrası mudiri*

Kamolov Dostonbek Rustam o‘g‘li

Urganch davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya. Ushbu tezisdagi Jizzax viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy salohiyati va uni turizm klasterini shakllantirishga yo‘naltirish imkoniyatlari tahlil qilingan. Viloyatning 2019–2025-yillardagi asosiy iqtisodiy ko‘rsatkichlari — yalpi hududiy mahsulot, sanoat va qishloq xo‘jaligi mahsuloti, asosiy kapitalga investitsiyalar hamda xizmatlar sohasi hajmi — dinamik tahlil qilinib, ularning o‘shish sur‘atlari qiyoslangan. Tahlil natijasida xizmatlar va sanoat sohalarining qishloq xo‘jaligiga nisbatan yuqori o‘shish sur‘ati aniqlanib, bu viloyat iqtisodiyotining xizmat ko‘rsatish, jumladan turizm sohasi tomon diversifikatsiyalanish tendensiyasini tasdiqlashi asoslab berilgan. Tezis yakunida hududda turizm klasterini shakllantirish bo‘yicha amaliy takliflar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: *Jizzax viloyati, ijtimoiy-iqtisodiy salohiyat, turizm klasteri, yalpi hududiy mahsulot, hududiy rivojlanish, investitsiyalar, xizmatlar sohasi, diversifikatsiya.*

Zamonaviy sharoitda hududlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish darajasini oshirishda xizmat ko‘rsatish sohasi, xususan turizmning o‘rni tobora ortib bormoqda. Hududiy turizm klasterlarini shakllantirish nafaqat turizm oqimini kengaytirish, balki mintaqaning umumiy makroiqtisodiy salohiyatidan samarali foydalanishning muhim vositasi hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, Jizzax viloyatining ijtimoiy-iqtisodiy ko‘rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish va uni turizm klasterini shakllantirish imkoniyatlari bilan bog‘liq holda baholash dolzarb ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Turizm klasteri tushunchasining nazariy asoslari M. Porterning raqobatbardoshlik nazariyasiga borib taqaladi, unga ko‘ra klaster — geografik jihatdan yaqin joylashgan, o‘zaro bog‘liq korxonalar, ta‘minotchilar, xizmat ko‘rsatuvchi tashkilotlar va tegishli institutlarning birlashmasi bo‘lib, ular birgalikda alohida faoliyat yuritganidan ko‘ra yuqori raqobatbardoshlikka erishadi. Ushbu yondashuv turizm sohasiga tatbiq etilganda, «turizm klasteri» — hududdagi turistik resurslar, mehmonxona va transport xizmatlari, umumiy ovqatlanish korxonalari hamda davlat boshqaruv organlarining yagona turistik mahsulot yaratishga yo‘naltirilgan tizimli birlashmasi sifatida talqin qilinadi.

Hududning ijtimoiy-iqtisodiy salohiyati nazariy jihatdan uning tabiiy-resurs, ishlab chiqarish, investitsion, infratuzilmaviy va inson kapitali kabi tarkibiy unsurlarining yig'indisi sifatida qaraladi, bu unsurlar hududning uzoq muddatli rivojlanish imkoniyatlarini belgilaydi. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, turizm klasterining muvaffaqiyatli shakllanishi uch asosiy nazariy shartga bog'liq: birinchidan, hududning tabiiy-rekreatsion va tarixiy-madaniy resurs bazasi yetarli darajada rivojlangan bo'lishi; ikkinchidan, mintqa iqtisodiyoti barqaror va diversifikatsiyalashgan o'sish dinamikasiga ega bo'lishi, bu esa klaster infratuzilmasini moliyalashtirish uchun ichki resurs bazasini ta'minlaydi; uchinchidan, davlat va xususiy sektor o'rtasida institutsional hamkorlik mexanizmlarining mavjudligi. Shu nuqtai nazardan, hududning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari dinamikasini tahlil qilish nafaqat iqtisodiy holatni baholash, balki uning klaster shakllantirishga nazariy jihatdan tayyorlik darajasini aniqlash vositasi ham hisoblanadi.

Jizzax viloyati 1973-yil 28-dekabrda tashkil etilgan bo'lib, shimoliy-sharqda Qozog'iston Respublikasi va Sirdaryo viloyati, janubiy-g'arbda Samarqand, Navoiy viloyatlari, janubiy-sharqda Tojikiston Respublikasi bilan chegaradosh. Viloyat maydoni 21,1 ming kvadrat kilometrni tashkil etadi va tarkibida 12 ta tuman (Arnasoy, Baxmal, Do'stlik, G'allaorol, Jizzax, Zarbdor, Zafarobod, Zomin, Mirzacho'l, Paxtakor, Forish, Yangiobod), 1 ta viloyatga bo'ysunuvchi shahar va 7 ta tumanga bo'ysunuvchi shahar mavjud. Viloyat tabiiy sharoitlarining o'ziga xosligi — tog'li va cho'l zonalariga bo'linishi hamda ob-havosining nisbiy barqarorligi — turizmni rivojlantirish va yirik kurort zonasini tashkil etish uchun keng imkoniyatlar yaratadi.

Viloyatning 2019–2025-yillardagi asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari dinamikasi 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval.

Jizzax viloyatining asosiy iqtisodiy ko'rsatkichlari o'zgarishi (2019–2025 yillar, mlrd. so'mda)

Ko'rsatkich	2019	2022	2025	2025/2019, %
Yalpi hududiy mahsulot	16 056,1	27 545,4	52 956,7	329,8
Sanoat mahsuloti	4 586,1	11 402,0	18 982,3	413,9
Qishloq, o'rmon va baliq xo'jaligi	14 105,9	24 203,6	36 908,5	261,7
Asosiy kapitalga investitsiyalar	7 900,8	10 373,9	22 997,4	291,1
Xizmatlar, jami	4 305,1	8 127,3	15 824,1	367,6

Manba: Jizzax viloyati statistika boshqarmasi ma'lumotlari asosida muallif guruhlashtirishi.

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, Jizzax viloyatining yalpi hududiy mahsuloti 2025-yilda 52 956,7 mlrd. so'mni tashkil etib, 2019-yilga nisbatan 329,8 foizga o'sgan. Diqqatga sazovor jihati shundaki, xizmatlar sohasi (367,6%) va sanoat mahsuloti (413,9%) o'sish sur'ati bo'yicha qishloq xo'jaligidan (261,7%) sezilarli

darajada yuqori bo'lgan — bu esa viloyat iqtisodiyotining xizmat ko'rsatish sohasi, jumladan turizm tomon diversifikatsiyalanish tendensiyasini tasdiqlaydi. Shuningdek, asosiy kapitalga investitsiyalarning 291,1 foizga o'sishi hududda infratuzilmaviy loyihalarni, jumladan turizm infratuzilmasini rivojlantirish uchun moliyaviy asosning mustahkamlanib borayotganidan dalolat beradi.

Viloyat yalpi hududiy mahsulotining dinamik tendensiyasi shuni ko'rsatadiki, iqtisodiyotning o'sish sur'ati so'nggi ikki yilda (2023–2025) ayniqsa jadallashgan, bu esa hududda amalga oshirilayotgan investitsion loyihalar va tarkibiy islohotlarning natijasi hisoblanadi. Bunday barqaror makroiqtisodiy poydevor turizm klasterini shakllantirish uchun ham qulay shart-sharoit yaratadi, chunki klaster infratuzilmasini rivojlantirish sezilarli darajada mahalliy investitsion faollik va byudjet imkoniyatlariga bog'liq.

Xulosa qilib aytganda, Jizzax viloyatining tabiiy-geografik xilma-xilligi (tog'li va cho'l zonalari, nisbatan barqaror iqlim) hamda so'nggi yillardagi barqaror va jadal iqtisodiy o'sish dinamikasi — xususan xizmatlar va sanoat sohalarining yuqori o'sish sur'ati — hududda to'liq qiymatli turizm klasterini shakllantirish uchun zarur bo'lgan iqtisodiy va institutsional shart-sharoitlarning shakllanib borayotganidan dalolat beradi. Kelgusida ushbu salohiyatni amalga oshirish uchun investitsiya jalb qilish mexanizmlarini kengaytirish, turizm infratuzilmasini maqsadli rivojlantirish dasturlarini ishlab chiqish hamda davlat-xususiy sheriklik asosida klaster boshqaruv tizimini shakllantirish maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jizzax viloyati statistika boshqarmasi. Hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari (2019–2025 yillar).

2. O'zbekiston Respublikasi Milliy Statistika qo'mitasi. Hududlar kesimida ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlar to'plami.

3. Jizzax viloyati hokimligi. Hududni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish dasturlari va investitsion loyihalar ro'yxati.

4. Kamolov D. ECONOMETRIC ANALYSIS OF TOURISM CLUSTER IMPACT ON REGIONAL ECONOMIC GROWTH: EVIDENCE FROM JIZZAKH REGION //Scientific practical conference. – 2026. – T. 1. – №. 3. – C. 784-788.

5. Soy M., Kamolov D. SUSTAINABLE SERVICE DELIVERY MODEL: ECOLOGICAL, ECONOMIC, AND SOCIAL DIMENSIONS //Effective scientific journals. – 2025. – T. 3. – №. 5. – C. 32-36.

6. Kamolov D. JIZZAX VILOYATIDA TURIZM KLASTERI RIVOJLANISHINING HUDUDNING IJTIMOY-IQTISODIY SALOHIYATIGA TA'SIRINI BAHOLASH: STRATEGIK YONDASHUV VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI //Scientific practical conference. – 2025. – T. 1. – №. 1. – C. 48-52.